

STM 1932

En okänd manstrio av Gunnar Wennerberg

Av Gottfrid Kallstenius

© Denna text får ej mångfaldigas eller ytterligare publiceras utan tillstånd från författaren.

Upphovsrätten till de enskilda artiklarna ägs av resp. författare och Svenska samfundet för musikforskning. Enligt svensk lagstiftning är alla slags citat tillåtna inom ramen för en vetenskaplig eller kritisk framställning utan att upphovsrättsinnehavaren behöver tillfrågas. Det är också tillåtet att göra en kopia av enskilda artiklar för personligt bruk. Däremot är det inte tillåtet att kopiera hela databasen.

EN OKÄND MANSTRIO AV GUNNAR WENNERBERG

AV GOTTFRID KALLSTENIUS (Uppsala)

I den av landshövding Knut Hamilton å Uppsala universitetsbibliotek deponerade Geijers-samlingen av musikmanuskript befinner sig som nr 18 i kapseln 136 en trio för mansröster, komponerad till första strofen av Geijers bekanta psalm nr 89 i den wallinska psalmboken («Du bar ditt kors»). Tonsättningen har veterligen icke varit föremål för närmare undersökning.

Att manuskriptet i fråga är ett original och rent av ett koncept, framgår med all önskvärd tydlighet av dess utseende med de talrika rättelserna och en insättning av fyra takter före tionde taktan från slutet. Men pikturen är icke Geijers. Däremot synes man mig med ganska stor bestämdhet kunna påstå den vara Wennerbergs, både vad notskrift och text beträffar. I fråga om notskriften hänvisar jag särskilt till utseendet av klavtecknen och pauserna, i fråga om texten till utseendet av d, r och långt s, ävensom till stilens allmänna hållning, i båda fallen jämförda med de fototypiska avbildningar av wennerbergska notmanuskript, som finnas i Kallstenius' Blad ur Uppsalasångens historia s. 127 och Signe Taubes Gunnar Wennerberg II s. 189; varvid man också måste hålla i minnet, att triomanuskriptet är ett koncept och sålunda föga omsorgsfullt, vad pikturen angår. Manuskriptet är i själva verket på flera ställen så otydligt, att det icke synes vara möjligt att med full visshet avgöra, vad tonsättaren menat för noter. Att det här vid lag är särskilt baritonstämman — Wennerbergs egen — som vårdslösets, är i sin mån ett indicium för att tonsättningen är hans: han visste utan noter, hur stämman skulle låta, och behövde där-

Trio för mansröster, rekonstruktion

Andante con moto.

Tenor: Du bar ditt kors, du bar, du bar ditt kors, o Je-su mild,
 Bas: Du bar ditt kors, du bar, du bar ditt kors, o Je-su mild,
 Bas: Du bar ditt kors, du bar ditt kors, o Je-su mild,
 du bar, du bar, du bar ditt kors, o Je-su mild,
 du bar, du bar, du bar ditt kors, o Je-su mild,
 du bar ditt kors, du bar ditt kors, du bar ditt kors, o Je-su mild,
 da dödens väg du träd-de, da dödens väg du
 da dödens väg du träd-de, du träd-de, da dödens väg du
 dödens väg du träd-de, da dödens väg du träd-de, da dödens väg du
 trädde, da dödens väg du trädde, da dödens
 trädde, da dödens väg du träd-de, da trädde, da dödens
 trädde, da dödens väg du träd-de, da dödens väg du trädde, da dödens
 väg du trädde till frälsing, till frälsing, till frälsing,
 väg du trädde till frälsing, till frälsing, till frälsing, till frälsing, till
 väg du trädde till frälsing, till frälsing, till frälsing,
 till frälsing, till frälsing för en värld, som vill och full av hat, som vill och full av
 frälsing, till frälsing, till frälsing för en värld, som vill och full av hat, som full av hat, som full av
 frälsing, till frälsing för en värld, som vill och full av hat, som full av hat, som full av

hat, som vill och full av hat dig kände, som vill och full av hat dig kände, som
 hat, som full av hat, som full av hat dig kände, som vill och full av hat dig kände, som
 hat, som full av hat, som full av hat dig kände, som vill och full av hat dig kände, som
 vill och full av hat dig kände. O kärleks hjert, o kärleks hjert! Du blöder, du
 vill och full av hat dig kände. O kärleks hjert, o kärleks hjert! Du blöder, du
 vill och full av hat dig kände. O kärleks hjert, o kärleks hjert! Du blöder, du
 blöder, du blöder hjert för dem, som dig förföljer, du blöder hjert, du
 blöder, du blöder hjert för dem, som dig förföljer, du blöder hjert, du
 blöder, du blöder hjert för dem, som dig förföljer, du blöder hjert, du
 blöder hjert, du blöder, du blöder, du blöder, du blöder, du blöder för
 blöder hjert, du blöder, du blöder, du blöder, du blöder, du blöder för
 blöder hjert, du blöder, du blöder, du blöder, du blöder, du blöder för
 dem, som dig förföljer. *cresc.*
 dem, som dig förföljer. *cresc.*
 dem, som dig förföljer. *cresc.*

för icke ägna den samma omsorg vid nedskrivningen som övriga stämmor; ett annat indicium är det väldiga omfång, som kräves av basstämman (från grova ess till ettstrukna f): den synes vara skriven direkt för Otto Beronius, liksom övriga basstämmor i Wennerbergs manstrior och Gluntens parti i Gluntarna.

Du blöder, du blöder hjert för dem, som dig förföljer, du blöder hjert, du
 blöder, du blöder hjert för dem, som dig förföljer, du blöder hjert, du
 blöder, du blöder hjert för dem, som dig förföljer, du blöder hjert, du
 blöder hjert, du blöder, du blöder, du blöder, du blöder, du blöder för
 blöder hjert, du blöder, du blöder, du blöder, du blöder, du blöder för
 blöder hjert, du blöder, du blöder, du blöder, du blöder, du blöder för
 dem, som dig förföljer. *cresc.*
 dem, som dig förföljer. *cresc.*
 dem, som dig förföljer. *cresc.*

En egendomlighet för manuskriptet är, att bariton- och tenorstämmorna äro noterade så, som de klinga (baritonstämman omväxlande i basklav och diskantklav, tenorstämman i diskantklav), icke, såsom i W:s utgivna trior, i distancklav en oktav högre än de klinga.

Eftersom manuskriptet är ett koncept, är man givetvis berättigad antaga att tonsättningen genom detsamma *icke* fått sin definitiva form. Vid ett sådant förhållande bör det icke vara otillåtligt att vid det försök till rekonstruktion av tonsättningen i vanlig notering, som här lämnas, »rätta» ett par ställen, där stämföringen är sådan, att man har skäl att antaga, det tonsättaren själv skulle ha önskat ändra den. Dessa ställen äro följande: baritonstämmans språng från inlednings-tonen g en kvint nedåt mellan 11:te och 12:te takterna (rättat till fortskridning g-ass), och det svårt missljudande tvärståndet mellan bariton- och basstämman vid övergången från 46:e till 47:e takten (rättat genom att låta de båda stämmorna byta plats på första tonen i 47:de takten¹). Däremot synes ingen anledning föreligga att förgräpa sig på stämföringen i 59:e takten: det tvärstånd, som där förekommer mellan bariton och tenor, är säkerligen avsiktligt och betingat av tonsättningens upprörda karaktär på detta ställe.

Hur Wennerbergs manuskript kommit med i Geijers-samlingen är icke känt. Denna samling innehåller ett annat manuskript av W., tillägnat A. K. (d. v. s. Alida Knös). Detta är en utomordentligt pryddlig kalligrafisk renskrift. I betraktande härav är det knappast tänkbart, att W. själv skulle ha överlämnat ett så vårdslöst manuskript som det här behandlade till Geijer, universitetets ojämförligt mest frejdade lärare och en av landets mest beundrade tonsättare. Tydligen måste någon mellanhand, som var vän med både W. och G., ha kommit över kompositionen och skänkt till G., som diktat texten. Vem mellanhanden varit, kan man ju inte veta; men man kan ha rätt att gissa på Alida Knös eller hennes dotter Thekla.

¹ En annan tänkbar rättelse, som emellertid skulle ändra ackordföljden, vore att låta basen i de nämnda takterna få fortskridningen ess-dess-c och baritonstämman g-f-e. Jag tillägger, att jag anser sista åttondelen i 43:e takten vara skrivfel för en fjärdedel (med hänsyn till rytmen i de följande fem takterna).